Kas ir krusta kari, kur un kāpēc tie norisinājās?

1. uzdevums

Sasniedzamais rezultāts

Tu izvērtēsi avotus un secināsi, kā mainījās kristiešu uzskati par karu.

1.1. Izlasi avotus!
Atbildi uz jautājumiem!

Avots A

Bībelē izlasāmas Jēzus Kristus atziņas par karu

Laimīgi miera nesēji, jo viņi tiks saukti par Dieva bērniem. Tas nozīmē, ka pasaulē ir svarīgs miers. Dievs atbalsta cilvēkus, kuri pasaulē dažādos veidos veicina mieru.	Mateja evaņģēlijs, 5:9
Tad Jēzus tam sacīja: "Liec savu zobenu atpakaļ vietā, jo ikviens, kas zobenu pacels, no zobena ies bojā." Tas nozīmē, ka Jēzus aicināja cilvēkus nekarot, jo karā mirst cilvēki.	Mateja evaņģēlijs, 26:5
Bet es jums saku: nestājieties pretim ļaunumam; ja kāds tev sit pa labo vaigu, tam pagriez arī otru! Tas nozīmē, ka nevajag vairot ļaunumu un vardarbību. Jēzus neatbalsta vardarbību.	Mateja evaņģēlijs, 5:39
Un viņš (Kristus) tiem (kas devās sludināt viņa mācību) piekodināja neko neņemt līdzi ceļā kā vien spieķi, nedz maizi, nedz somu, nedz vara naudu jostā. Tas nozīmē, ka Kristus aicināja savus mācekļus neko lieku neņemt sev līdz. Mācekļiem bija jāiet tāls un grūts ceļš. Tādēļ mācekļiem vajadzēja ņemt līdzi tikai spieķi. Par visu pārējo rūpēsies Dievs.	Marka evaņģēlijs, 6:8
Un Jēzus sāka tiem stāstīt: "Visi jūs nicinās mana vārda dēļ, bet, kas pastāvēs līdz galam, tas tiks izglābts." Jēzus teica, ka ir jātic Dievam. Daudzi cilvēki pret Jēzus mācekļiem izrāda necieņu, jo mācekļi runā par Dievu. Bet Jēzus mācekļi nedrīkst ņemt vērā šo necieņu. Par to viņus Dievs pieņems savā valstībā.	Marka evaņģēlijs, 13:13

Avots B

Ziemeļāfrikas pilsētas Hiponas bīskapa Augustīna (354–430)
mācība par taisnīgu karu (fragmenti)

(Šajā laikā Romas impērijā iebruka barbari.
Romieši par barbariem sauca cilvēkus, kas nav romieši vai grieķi.)

Augstākais garīdznieks jeb bīskaps Augustīns uzskatīja, ka taisnīgs karš ir:

- tāds karš, kas kalpo miera atjaunošanai;
- tāds karš, kas ir pret acīm redzamu netaisnību;
- tāds karš, ko pamato Dieva vai likumīga valdnieka griba.
- Ja karu sāk valdnieks, tad karš ir jāpiesaka un jāpamato. Valdniekam karš ir jāpamato ar likumu.

Taisnīgs karš ir arī tad, ja karotāji bez vajadzības nepārkāpj Dieva baušļus. Piemēram, karotāji nedrīkst bez vajadzības nogalināt cilvēkus un laupīt.

Avots C

Pāvesta Leona IV vēstule frankiem
(Leons IV valdīja no 847. līdz 855. gadam

Šajā laikā arābu pirāti uzbruka Itālijai.)

Tagad mēs ceram, ka neviens no jums netiks nogalināts. Bet mēs vēlamies, lai jūs zināt, ka Debesu valstībā nonāks visi šajā karā nogalinātie cilvēki. Debesu valstība viņiem būs kā atlīdzība. Jo Dievs jeb Visvarenais zina, ka šie cilvēki mira cīņā. Šie cilvēki cīnījās par ticību. Šie cilvēki cīnījās par savas valsts saglabāšanu. Šie cilvēki cīņās aizstāvēja kristiešus. Un tāpēc Dievs viņiem piešķirs šo atlīdzību, kuru mēs esam nosaukuši.

Jautājumi

- Kādus cilvēkus Jēzus slavē,
- kādiem cilvēkiem Jēzus paredz bojāeju jeb nāvi?
- Ko Jēzus iesaka darīt cilvēkam, kuram dara pāri?
- Kā, pēc Jēzus domām, mācekļiem ir jāiet stāstīt par Jēzu?
- Kādu likteni Jēzus paredz cilvēkiem, kuri sludinās viņa mācību?
- Kā karš var palīdzēt atjaunot mieru?
- Kādu netaisnību var palīdzēt novērst karš?
- Kā valdniekam jārīkojas kara laikā?
- Kā tu domā – kāpēc Augustīns izvirzīja šādas prasības?
- Kā tu saproti pēdējo Augustīna prasību? Vai šo prasību var viegli īstenot?
- Ko pāvests Leons IV sola karavīriem?
- Kā tu domā – kāpēc šim solījumam tajos laikos bija liela nozīme?

1.2. Secini!

- Kāda bija sākotnējā kristiešu attieksme pret karu?
- Kāpēc kristieši mainīja savu attieksmi pret karu?
- Kā kristieši centās attaisnot to, ka viņi piedalās karos un rīko karus?
- Kur vēl pagātnē vai mūsdienās pastāv līdzīgas kara un miera problēmas?

2. uzdevums

Sasniedzamais rezultāts

Es noteikšu:

- kur norisinājās krusta kari;
- kuru pasaules teritoriju vēsturi ietekmēja krusta kari.

Krusta karu ideja radās šādi – Romas Katoļu baznīcas vadītājs jeb pāvests Urbāns II (Urbāns Otrais) saņēma lūgumu no Bizantijas imperatora Aleksija II. Aleksijs II lūdza pāvestam palīdzēt cīņā pret turku seldžukiem. Turku seldžuki bija klejotāju cilts. Seldžuki bija musulmaņi. Pāvests Urbāns II nolēma palīdzēt. Bet viņš aicināja bruņiniekus ne tikai karot ar turkiem. Viņš bruņiniekiem lika iekarot Jeruzalemi – kristiešu svēto pilsētu. Jeruzaleme atradās Palestīnā. Šo pilsētu jau pirms turkiem bija iekarojuši musulmaņi. Pirmais karš bija veiksmīgs. Vēlāk pāvesti karus arī citās zemēs nosauca jeb pasludināja par krusta kariem.

1. solis

Izpēti shematiskās kartes jeb kartoshēmas!
Tā tu noteiksi, kādos virzienos risinājās kari.
Tu arī noteiksi, vai šiem kariem bija panākumi.

1. Pireneju pussala Pussalu jau 8. gadsimtā bija iekarojuši musulmaņi. Musulmaņi bija pakļāvuši šajā pussalā dzīvojošos kristiešus. Ap 718. gadu kristieši sāka atkarošanu jeb rekonkistu. Pāvesti to pasludināja par krusta karu.	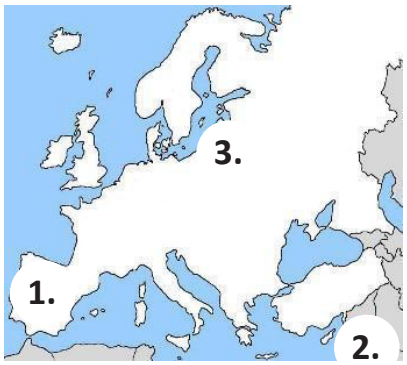	**3. Baltijas jūras piekraste** Baltijas piekrastē dzīvojošās tautas vēl nebija pieņēmušas kristīgo ticību. Uz šīm zemēm devās garīdznieki, kuri gribēja kristīt šīs tautas. Pāvesti nolēma atbalstīt šos garīdzniekus. Arī šajās zemēs pāvesti pasludināja krusta karus.
Sekas Kari ilga 400 gadus. Pēc šiem kariem krustneši likvidēja musulmaņu valstis. Musulmaņu valstu vietā izveidojās kristiešu karalistes.	**2. Palestīna** Vietējie musulmaņu valdnieki nespēja pretoties bruņiniekiem. Tādēļ jau pirmajā krusta karā bruņinieki Palestīnā izveidoja savas valstis. Tādā veidā te radās arī bruņinieku apvienības, ko sauca par bruņinieku ordeņiem. Galvenā valsts bija Jeruzalemes karaliste. Vēlāk musulmaņu valdnieki sāka atkarot zaudētās zemes. Nākamajos deviņos karos eiropieši centās šīs zemes aizstāvēt.	**Sekas** Krustneši iekaroja šīs zemes. Viņi ar varu kristīja vietējās tautas. Daļā šo zemju izveidojās jaunas valstis. Šajās valstīs iekarotāji valdīja pār vietējām tautām. Pārējās zemes pievienoja tām valstīm, no kurām nāca bruņinieki.

2. solis

Izmantojot kartoshēmas, mēs varam izzināt gan karu norises gaitu, gan to, kuras mūsdienu valstis kari ietekmēja.

1. Krusta kari Pireneju pussalā	2. Krusta kari Palestīnā: krustnešu valstis
	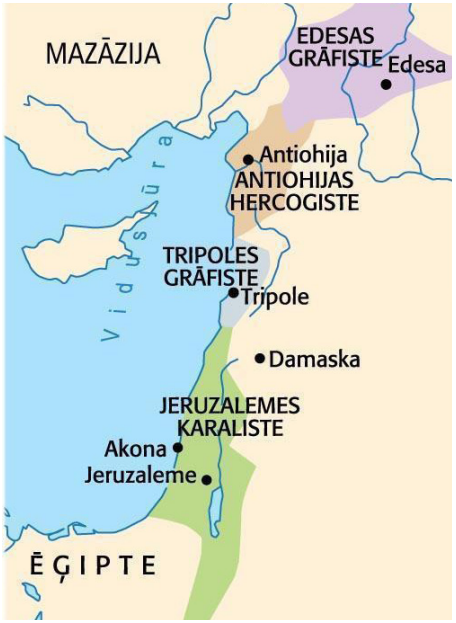
Pussalu jau 8. gadsimtā bija iekarojuši musulmaņi. Musulmaņi bija pakļāvuši šajā pussalā dzīvojošos kristiešus. Ap 718. gadu kristieši sāka atkarošanu jeb rekonkistu. Pāvesti to pasludināja par krusta karu. Kari ilga 400 gadus. Pēc šiem kariem krustneši likvidēja musulmaņu valstis. Musulmaņu valstu vietā izveidojās kristiešu karalistes.	Vietējie musulmaņu valdnieki nespēja pretoties bruņiniekiem. Tādēļ jau pirmajā krusta karā bruņinieki Palestīnā izveidoja savas valstis. Tādā veidā te radās arī bruņinieku apvienības, ko sauca par bruņinieku ordeņiem. Galvenā valsts bija Jeruzalemes karaliste. Vēlāk musulmaņu valdnieki sāka atkarot zaudētās zemes. Nākamajos deviņos karos eiropieši centās šīs zemes aizstāvēt.

3. Krusta kari Baltijas jūras piekrastē

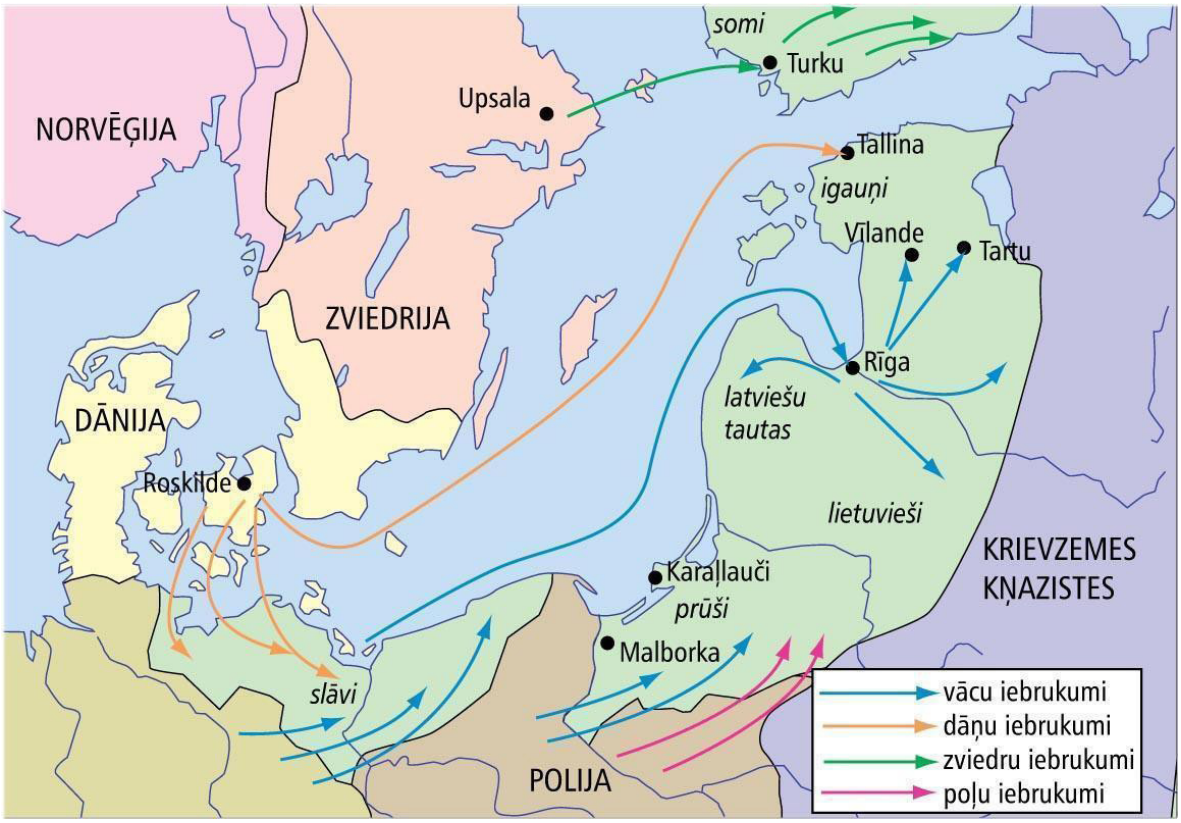

Baltijas piekrastē dzīvojošās tautas vēl nebija pieņēmušas kristīgo ticību. Uz šīm zemēm devās garīdznieki, kuri gribēja kristīt šīs tautas. Pāvesti nolēma atbalstīt šos garīdzniekus. Arī šajās zemēs pāvesti pasludināja krusta karus.
Krustneši iekaroja šīs zemes. Vietējās tautas kristīja ar varu. Daļā šo zemju izveidojās jaunas valstis. Šajās valstīs iekarotāji valdīja pār vietējām tautām. Pārējās zemes pievienoja tām valstīm, no kurām nāca bruņinieki.

Apkopo uzzināto!
Atbildi uz jautājumiem!

- Kur notika krusta kari?
- Kur kari krustnešiem beidzās veiksmīgi?
- Kur kari krustnešiem beidzās neveiksmīgi?
- Kuras valstis Pireneju pussalā kristieši veidoja karu laikā?
- Kuras valstis izveidojās karu noslēgumā?

Sameklē mūsdienu karti!
Noskaidro, kuras valstis Pireneju pussalā pastāv mūsdienās!
Ja vari, noskaidro, kādā veidā Pireneju pussalā ir saglabājušies agrākie mazo karalistu nosaukumi!

3. uzdevums

Sasniedzamais rezultāts

Tu apkoposi, analizēsi faktus un avotus. Tā tu secināsi, kādi bija krusta karu kopīgie cēloņi.

3.1. Izvēlies kādu no zemēm, kurā notika krusta kari!
Sameklē internetā attēlu, kas liecina par krusta kariem vai to sekām šajā zemē!
Izveido informatīvo lapiņu ar attēlu un aprakstu!
Aprakstā izskaidro, kas attēlā redzams un kā tas saistīts ar krusta kariem!
Kā paraugu vari izmantot piemērus.

Pazemes gaiteņi Akonā (mūsdienās tas ir Izraēlā). Šajos pazemes gaiteņos karu laikā slēpās krustneši. Akona bija pēdējā krustnešu pilsēta Palestīnā.	Mošeja Seviljā (Spānijā). Mošeja ir musulmaņu dievnams. Šī mošeja tika pārveidota par katoļu katedrāli. Pēc rekonkistas lielākā daļa mošeju tika pārveidotas par kristiešu baznīcām.	Somijā izdota pastmarka. Šī pastmarka ir veltīta Somijas zviedriem. Krusta karu laikā Somiju pakļāva zviedri. Mūsdienās zviedri ir Somijas mazākumtautība.

Attēli: *Wikimedia Commons*

3.2. Krusta kari sākās ar pāvesta aicinājumu bruņiniekiem. Tomēr vēlāk karotājiem pievienojās arī citas cilvēku grupas. Tādēļ vēsturnieki secina, ka krusta kariem patiesībā bija vairāki cēloņi. Noskaidro šos cēloņus!

Avots A

Fragments no pāvesta Urbāna II runas garīdznieku un bruņinieku sapulcē (koncilā), kas notika Francijas pilsētā Klermonā

"[..] Turki ir nelaimes cilts. Turki ir cilts, kas ir pilnīgi atsvešināta no Dieva [..] Turki ir iebrukuši šo kristiešu zemēs un izpostījuši tās ar zobenu, laupīšanu un uguni [..] Turki ir vai nu pilnībā iznīcinājuši Dieva baznīcas, vai arī tās atdevuši savas reliģijas rituāliem [..] Tieši jums, bruņiniekiem, ir jārīkojas, lai atriebtu šos pāridarījumus. Jums ir jāatgūst šīs teritorijas! [..] Tad uzskatiet, ka šis (kara) gājiens ir jūsu grēku atlaišana. Šis gājiens nodrošinās jums mūžīgu slavu debesu valstībā!"

Avots B

Rietumeiropā viduslaikos pastāvošie īpašie uzskati par Jeruzalemes pilsētu

- Jeruzalemē atrodas Svētā kapa baznīca. Šajā baznīcā zem viena jumta ir divas dažādas vietas. Šajā baznīcā ir Jēzus Kristus kapa vieta. Kapa vietā notika Jēzus Kristus augšāmcelšanās brīnums. Un šajā baznīcā ir arī Jēzus soda vieta Golgāta. Ticīgie cilvēki uz Jeruzalemi devās svētceļojumos. Ticīgie cilvēki cerēja, ka svētvietas izārstēs jeb dziedēs viņu slimības.
- Viduslaikos Rietumeiropā bija populāras pasaules kartes, kurās Jeruzaleme bija attēlota kā pasaules centrs. Cilvēki uzskatīja, ka no šā pasaules centra var iegūt varu pār visām citām zemēm.
- Viduslaikos bija populāra leģenda par Mūžīgās jaunības avotu. Leģenda stāstīja, ka šā avota ūdens dziedē visas slimības, ievainojumus un dod mūžīgu jaunību. Daudzi cilvēki uzskatīja, ka Mūžīgās jaunības avots atrodas Jeruzalemē.

Avots C

Dažādu vēsturnieku minētie fakti

- Pāvesti bija neapmierināti par to, ka Svētā kapa baznīca Jeruzalemē atrodas pareizticīgo, nevis katoļu baznīcas varā.
- Bruņinieki iebruka Palestīnā un Eiropas ziemeļos. Šos bruņiniekus atbalstīja tirgotāji. Tirgotāji viņiem deva savus kuģus. Iekarotajās zemēs tirgotāji ierīkoja savas apmetnes. Tirgotāji iekārtojās šajās zemēs uz dzīvi. Viņi iepirka vietējo tautu piedāvātās preces.
- Uz krustnešu iekarotajām zemēm Pireneju pussalā un Eiropas austrumos pārcēlās arī zemnieki. Zemnieki šajās zemēs iekārtoja savas saimniecības.
- Vēl pirms pirmā krusta kara uz Jeruzalemi bija devušies trūcīgie cilvēki. Trūcīgie cilvēki ticēja, ka Jeruzalemē viņus gaida brīnumi. Viņi domāja, ka Jeruzalemē viņiem būs pārticīga dzīve.
- Pirms pirmā krusta kara Eiropā bija strauji pieaudzis bruņinieku skaits. Daudzi no viņiem nespēja atrast sev nodarbošanos. Bruņinieki mācēja tikai karot.
- Ja kādā valstī notika cīņa par varu, tad pāvesti atbalstīja to valdnieku, kas piekrita doties krusta karā.

3.3. Aizpildi tabulu!

Atceries!

Cēlonis ir notikums, norise, kas izraisa citu notikumu, norisi.

Lai noteiktu cēloni, tev ir jāmeklē atbilde uz jautājumu: "Kāpēc?"

1. tabula. Krusta karu cēloņi

Cēloņa veids	Cēlonis	Fakti, kas par to liecina
Politiskie cēloņi Šie cēloņi ir saistīti ar: • valstu un tautu attiecībām; • valdnieka varu; • cīņu par varu un ietekmi.		
Reliģiskie cēloņi Šie cēloņi ir saistīti ar: • ticību Dievam; • Dieva brīnumiem; • cilvēka pienākumiem pret Dievu.		
Saimnieciskie cēloņi Šie cēloņi ir saistīti ar: • iespēju gūt ienākumus; • veidot savus uzņēmumus.		
Demogrāfiskie cēloņi Šie cēloņi ir saistīti ar: • noteiktas grupas iedzīvotāju skaita palielināšanos vai samazināšanos; • iespējām uzturēt un nodarbināt iedzīvotājus.		

Ja nevari uzreiz noteikt cēloņus, vispirms atbildi uz jautājumiem!

- Kā pāvests pamato – kāpēc bruņiniekiem jādodas karā?
- Kā tu saprati – ko pāvests sola tiem, kas dosies karā? Kāpēc šāds solījums bija iedarbīgs?
- Kādi "brīnumi", pēc eiropiešu domām, bija atrodami Jeruzalemē?
- Kāpēc cilvēkiem bija svarīgi iegūt šos "brīnumus"?
- Kāpēc pāvestiem varēja būt svarīga Svētā kapa baznīca?
- Kāpēc tirgotāji atbalstīja bruņiniekus?
- Kas varētu mudināt zemniekus pārcelties uz jaunām un nepazīstamām zemēm?
- Kā varētu izskaidrot trūcīgo cilvēku došanos uz Jeruzalemi?
- Kā karus varēja ietekmēt bruņinieku skaita pieaugums?
- Ko panāca pāvesti, sniedzot atbalstu karā ejošiem valdniekiem?

4. uzdevums

Kā krusta kari Palestīnā ietekmēja kristiešu un musulmaņu attiecības?

Sasniedzamais rezultāts

Tu noskaidrosi, kas vieno un kas atšķir kristīgo ticību un islāmu.

4.1. Atceries, ko tu esi jau iemācījies par musulmaņu un kristiešu uzskatiem! Aizpildi tabulu!

2. tabula. Kristiešu un musulmaņu uzskati

Jautājums	Kristiešu uzskati	Musulmaņu uzskati	Tavs salīdzinājums
Cik pasaulē ir dievību?			Kopīgais
			Atšķirīgais
Kam Dievs ir paziņojis, kādi likumi cilvēkiem ir jāievēro? Ja cilvēki ievēros šos likumus, viņu dvēseles būs nemirstīgas.			Kopīgais
			Atšķirīgais
Kurā grāmatā var uzzināt Dieva gribu?			Kopīgais
			Atšķirīgais

Jautājums	Kristiešu uzskati	Musulmaņu uzskati	Tavs salīdzinājums
Kas cilvēkam jāievēro?			Kopīgais
			Atšķirīgais
Kāpēc Jeruzaleme ir svarīga pilsēta ticīgajiem cilvēkiem?			Kopīgais
			Atšķirīgais
Kā kristiešiem un musulmaņiem jāizturas citam pret citu?			Kopīgais
			Atšķirīgais

Avots A

Būtiskākie Medīnas konstitūcijas principi

Pirms krusta kariem musulmaņu attiecības ar kristiešiem bija aprakstītas Medīnas konstitūcijā. Medīnas konstitūcija bija likums, kuru radīja pats Muhameds.

1. Visu ticību pārstāvjiem musulmaņu valstī ir jājūtas droši.
2. Cilvēkiem, kuri nav musulmaņi, pienākas tādas pašas politiskās un kultūras attīstības tiesības kā musulmaņiem. Cilvēki, kuri nav musulmaņi, var brīvi ievērot savas tradīcijas.
3. Ja kāds uzbrūk musulmaņu valstij, kurā dzīvo arī kristieši, tad karā jādodas nemusulmaņiem. Nemusulmaņiem ir jāziedo karam savi līdzekļi. Ja musulmaņi karo par savu ticību, tad nemusulmaņiem šajā karā nav jāpiedalās.

Avots B

Hronika "Franku darbi"

"(Svētajā Jeruzalemes Tempļa kalnā mūsu vīri) nogalināja cilvēkus līdz pat [..] templim. Tur cilvēkus nogalināja tā, ka mūsu vīri staigāja pa asinīm līdz potītēm [..] (Vēlāk) lielās smakas dēļ [karaspēka komandieri] lika visus mirušos izmest aiz [Jeruzalemes pilsētas] mūriem. Visa pilsēta bija pilna ar līķiem. Dzīvie cilvēki vilka mirušos cilvēkus aiz pilsētas vārtiem. Viņi salika mirušos cilvēkus kaudzēs. Neviens nekad nebija redzējis vai dzirdējis par tādu cilvēku nogalināšanu jeb nokaušanu. Dedzināšanai nogalinātos cilvēkus krāva kaudzēs jeb apbedīšanas sārtos kā piramīdās. Neviens nezināja nogalināto cilvēku skaitu, izņemot vien Dievu."

Avots C

Hronists Fulhers no Šartras

"(Jeruzalemes) [..] templī tika nogalināti 10 000 cilvēku. Ja jūs tur būtu bijuši, jūs būtu redzējuši, ka ejot mūsu kājas līdz potītēm klāj nogalināto cilvēku asinis. Bet ko man vairāk stāstīt? Neviens no tiem, kas tur slēpās no iebrucējiem, nebija palicis dzīvs. Iebrucēji nevienu nesaudzēja: ne sievietes, ne bērnus."

Avots D

Jurists Ali ibn Tahirs al Sulami (miris 1106. gadā) no Damaskas pasludina pret kristiešiem musulmaņu svēto karu džihādu

"(Kad krustneši ieradās Palestīnā) [..] musulmaņi tur bija vāji [..]. Tad (krustneši) iekaroja vairāk, nekā bija viņu lielākās cerības [..] Krustneši iznīcināja un pazemoja daudzas reizes tik cilvēku, cik viņi vēlējās [..] Krustneši gribēja aizvien vairāk, jo viņiem šķita, ka (musulmaņi) baidās no viņiem. Un krustneši darbosies tālāk, kamēr visi būs viņu gūstekņi. Tas nozīmē, ka viņi visus būs padarījuši nebrīvus. [..] Bet, ja kāda (mūsējo) grupa ir vāja, tad citu pienākums ir palīdzēt tai cīnīties. Mums ir jāuzvar nelabais [..] Ja ienaidnieks uzbrūk pilsētām (kur ir mūsu ticības brāļi), tad citu pienākums ir sūtīt tur vīrus. Mums ir jāsūta tur tik daudz vīru, cik vien mums ir. Esiet gatavi – Dievs ir apžēlojies par jums! Dievs dod jums šo svēto karu un pienākumu aizstāvēt savu reliģiju un savu brālību [..] Ņemiet to ar labu laimi, ko piešķir Dievs! [..] Ziniet – Dievs ir apžēlojies par jums pēc tam, kad jūsu pravietis (Dievs svētī viņu!) apsolīja savas tautas (musulmaņu) uzvaru pār visiem ienaidniekiem. Tāpēc var būt, ka jūs esat tie izredzētie (kas gūs šo uzvaru), nevis citi! [..]"

4.2. Grupās kopīgi apspriediet izlasītos vēstures avotus un atbildiet uz jautājumiem!

- Ko kristiešiem garantēja musulmaņi?
- Kā šī konstitūcija nodrošināja to, ka kristieši un musulmaņi vienā valstī jūtas vienoti?
- Kas notika Jeruzalemē?
- Kā tu domā: kā krustneši varētu attaisnot savu rīcību? Kādas varēja būt tādas rīcības sekas?
- Kāpēc **Ali ibn Tahirs al Sulami** aicina doties karā? Ko viņš sola tiem, kuri karos?
- Kas **Ali ibn Tahirs al Sulami** uzskatiem par karu ir kopīgs ar kristiešu izteiktajām domām?
- Kādas problēmas arābu attiecībās ar Rietumiem saskata **arābu rakstnieks Amins Mālufs**? Kā tu domā: kāpēc viņš izmanto al Mari izteicienu?

4.3. Sarīkojiet diskusiju par tematu: "Kristieši un musulmaņi: kā veidot saskanīgas attiecības?"
Diskusijā pārrunājiet:
- kāpēc šis jautājums ir kļuvis aktuāls;
- kas ir bijuši un kas ir domstarpību cēloņi;
- kā abām pusēm būtu iespējams vienoties un atrast kopīgas vērtības!

5. uzdevums
Kā notika krusta kari Baltijā? Kādi bija šo krusta karu rezultāti?

Sasniedzamais rezultāts
Tu salīdzināsi kristiešu un nekristīto tautu uzskatus par dievišķo. Tā tu noteiksi vardarbīgās kristīšanas iespējamās sekas.

5.1. Izlasi viedokļus!
Atbildi uz jautājumiem tā:
- kā to darītu krustnesis;
- kā to darītu nekristītās tautas pārstāvis!

Avots A

Krustnešu viedoklis

Dievs ir tikai viens. Dievs nosaka visu cilvēka dzīvē. Dievs ir radījis visus cilvēkus. Tādēļ arī nekristītās tautas Dievu agrāk pazina. Vēlāk šīs tautas nonāca ļauno spēku varā. Šīs tautas sāka pielūgt viltus jeb neīstas dievības. Ja šīs tautas negrib atgriezties pie Dieva (tas nozīmē – sākt atkal ticēt Dievam), tad tās ir bargi jāsoda. Tāda ir Dieva griba.

Nekristīto tautu pārstāvju viedoklis

Dievības ir vairākas. Katra dievība atbild par kādu dabas spēku. Viena dievība atbild par lietu. Cita dievība atbild par vēju vai auglību. Cilvēkiem ir jāciena dievības. Cilvēkiem ir jāziedo dievībām, lai:
- iegūtu labu ražu;
- iegūtu veiksmi kaujās;
- dzīvotu pārticīgi un droši.

Ja cilvēki novērsīsies no šīm dievībām, tad dievības cilvēkus sodīs.
- Cik dievību ir pasaulē?
- Kā dievības ietekmē cilvēku dzīvi?
- Kādas dievības cilvēkiem jālūdz? Kāpēc?

5.2. Izvirzi un pamato prognozes!

- Kā varētu rīkoties nekristītās tautas, ja kristīgo ticību tām uzspiedīs ar varu?
- Kā varētu rīkoties krustneši, lai nostiprinātu ticību vienam Dievam?
- Kā abu pušu rīcība varētu ietekmēt šo zemju nākotni?

5.3. Veic vēsturisko izmeklēšanu!

Uzraksti apsūdzību: "Krusta karotāji vairāk domāja par savas varas nostiprināšanu nekā par kristīgajiem principiem"!

6. uzdevums

Kādas bija Livonijas raksturīgākās iezīmes?

Kādu mantojumu Livonija ir atstājusi Latvijas teritorijā?

Sasniedzamais rezultāts

Tu iepazīsi Livonijas uzbūvi un izveidosi vizītkartes virtuālai enciklopēdijai.

Izveido Livonijas valstu un Rīgas vizītkartes interneta enciklopēdijai!

Lieto piedāvāto vārdnīcu!

Kā piemēru izmanto doto sagatavi!

3. tabula. Vizītkartes paraugs

Valsts nosaukums	
Valsts simboli *(Ieliec attēlus!* *Uzraksti aprakstus!)*	Valdnieka amata nosaukums: Kur apmetās valdnieks: Kas palīdzēja valdniekam vadīt valsti:
Interesanti fakti ...	
Attēli, kas raksturo valsti *(Ieliec attēlus!* *Uzraksti aprakstus!)*	

Rīga	
Pilsētas simboli *(Ieliec attēlus!* *Uzraksti aprakstus!)*	Pilsētu pārvaldīja: Pilsētnieku organizācijas: Savienība, kurā ietilpa pilsēta:
Interesanti fakti ...	
Attēli, kas raksturo Rīgu *(Ieliec attēlus!* *Uzraksti aprakstus!)*	

6.2. Prezentē savu darbu klasesbiedriem!
Aicini klasesbiedrus novērtēt tavu darbu!

6.3. Iedomājies, ka tu ārzemēs veic sava valdnieka uzdotus uzdevumus! Tas nozīmē, ka tu esi šā valdnieka sūtnis ārvalstīs. Tev ir jānovēro situācija Livonijā. Tev ir jādod padomi savam valdniekam, kā veidot attiecības ar Livoniju.
Izlasi dotos faktus!
Uzraksti atbildes uz jautājumiem!
Pamato savas atbildes ar izlasītajiem faktiem!

Rīgas arhibīskaps	• Rīgas augstāko baznīcas vadītāju jeb Rīgas arhibīskapu amatā iecēla Romas pāvests. • Arhibīskaps pārvaldīja ne tikai savu valsti. Arhibīskapam bija vara pār citiem Livonijas bīskapiem. Viņam bija vara arī pār visām baznīcām ordeņa zemēm. • Arhibīskaps varēja uzlikt baznīcas sodus citiem Livonijas valdniekiem. • Arhibīskapam nebija stipra karaspēka. Arhibīskaps vai nu algoja karavīrus, vai deva bruņiniekiem zemes gabalus jeb lēņus. Tādēļ bruņinieki piekrita dienēt viņa labā. Bruņinieki arhibīskapam par dienestu prasīja arvien lielākas brīvības. Bruņinieki arvien mazāk klausīja arhibīskapu. • Ja sākās strīdi ar bruņinieku ordeni, ordeņa bruņinieki ne reizi vien sagūstīja Rīgas arhibīskapu. Daži arhibīskapi tāpēc pat neieradās Livonijā. Viņi izvēlējās dzīvot pāvesta galmā. • 14. gadsimtā Rīgas arhibīskapi sāka sasaukt un vadīt Livonijas valstu pārstāvju sanāksmes. Šīs sanāksmes sauca par landtāgiem. Landtāgos Livonijas valstu pārstāvji centās pieņemt Livonijai kopīgus likumus.

Livonijas ordeņa mestrs	• Livonijas ordeņa mestrs bija Livonijas bruņinieku ordeņa vadītājs. Livonijas ordenis bija Vācu ordeņa sastāvdaļa. Tādēļ Livonijas ordeņa mestru amatā visbiežāk iecēla Vācu ordeņa vadība. • Livonijas ordeņa mestrs pārvaldīja lielāko daļu Livonijas zemju un lielāko karaspēku Livonijā. Ordenī bija apmēram 300 līdz 500 bruņinieku. Ordenim piederēja aptuveni 60 stipras pilis. • Ordeņa mestrs regulāri rīkoja karagājienus uz Lietuvu un Krievzemes kņazistēm. • Ordeņa mestrs panāca, ka par Kurzemes bīskapiem kļūst tikai Livonijas ordenim piederīgi cilvēki jeb ordeņa brāļi. Mestrs centās noteikt arī to, kas valdīs citās bīskapijās. Mestrs ar pāvesta atļauju valdīja arī pār Rīgas arhibīskapiem. • Ordeņa mestrs bija atkarīgs no ordeņbrāļiem un viņu strīdiem. Daudzi mestri amatā pavadīja tikai 2 līdz 3 gadus. Bija mestrs, kuru ordeņa brāļi apcietināja. Citi mestru ordeņa brāļu strīdā pat nogalināja.
Rīgas pilsēta	• Rīgas pilsēta bija lielākā un bagātākā Livonijas pilsēta. • Rīgas pilsēta bagātības guva tādēļ, ka Livonijas valdnieki pilsētai deva īpašas tiesības. Vietējiem un iebraukušajiem tirgotājiem lielākā daļa Livonijas preču bija jāpārdod tieši rīdziniekiem. Tikai rīdzinieki drīkstēja šīs preces pārdot tālāk ārzemniekiem. • Visu Livonijas pastāvēšanas laiku starp Rīgas arhibīskapu un Livonijas ordeņa mestru notika cīņa par varu Rīgā. Rīdzinieki centās kļūt neatkarīgi. Bieži vien rīdzinieki nostājās arhibīskapa pusē. Arhibīskaps mazāk kontrolēja pilsētu. • Livonijas valdnieki parasti biedēja rīdziniekus. Viņi solīja atcelt pilsētai īpašās tiesības vai slēgt ceļus uz pilsētu. Tomēr tas nebija izdevīgi pašiem valdniekiem. Pilsētnieki viņiem maksāja lielus nodokļus.

Padomā!

- Kāda Livonijā bija Rīgas arhibīskapa vara? Ar ko viņš varēja būt neapmierināts?
- Kāda Livonijā bija ordeņa mestra vara? Ar ko viņš varēja būt neapmierināts?
- Kāda ietekme Livonijā bija Rīgai? Kā rīdzinieki varēja panākt to, ko vēlējās?
- Ko varētu uzskatīt par varenāko cilvēku Livonijā? Kāpēc?
- Kā tu ieteiktu rīkoties savam valdniekam, ja viņš gribētu noslēgt ar Livoniju tādu līgumu, kuru ievērotu visi?
- Kā būtu jārīkojas valdniekam, kas gribētu padarīt Livoniju vāju?

6.4. Apkopo un izvērtē faktus par pārmaiņām, kuras Latvijas zemēs radīja Livonija! Secini, kāda bija šī vēstures posma nozīme Latvijas attīstībā!

4. tabula. Pārmaiņas vietējo tautu dzīvē

Jautājums	Pirms Livonijas	Livonijā	Kā tu vērtē šīs pārmaiņas?	Pamato vērtējumu!
Kāda ticība jeb reliģija bija Latvijas zemēs?				
Kādas celtnes cēla Latvijas zemēs?				
Kādi raksti bija atrodami par Latvijas zemēm?				
Kādās kopībās dzīvoja Latvijas zemju iedzīvotāji?				
Kas valdīja pār Latvijas zemēm?				

6.5. Izveido gida mapi ceļojumam uz tev tuvāko Livonijas laika liecību!
Tā var būt Livonijas laikā celta pils, pils drupas, baznīca.
Ko tu vari apkopot mapē?

Galvenās ziņas par šo objektu	Objekta attēlus	Papildu informatīvo materiālu	Atrakcijas
• kad tas celts, kas to licis celt (ja zināms); • kas tur dzīvojis, kas tur noticis laika gaitā; • ko tur būtu vērts apskatīt; • kas tur notiek mūsdienās.	• plānus (senos un mūsdienu); • agrāko gadsimtu zīmējumus, gravīras, gleznas; • arheologu atrastās lietas objektā; • mūsdienu fotogrāfijas; • attēlus no notikumiem, kas tur risinās mūsdienās.	• teikas, ko par šo vietu stāsta; • rakstus no preses par neseniem notikumiem šajā vietā.	• mīklas (krustvārdu, burtskaitļu), ko tu varētu uzdot par šo objektu; • orientēšanās (meklēšanas) vai citas spēles.

Uzdevumi pašnovērtējumam

1. Ieraksti tabulā divus krusta karu cēloņus!

Paskaidro, kāpēc tos var uzskatīt par cēloņiem!

	Krusta karu cēlonis	Kāpēc to var uzskatīt par cēloni?
1.		
2.		

2. Pārbaudi, vai tu esi izpratis, kādos virzienos notika krusta kari!

Ieraksti tabulā četras mūsdienu valstis, kuru vēsturē noteikti būs stāsts par kādu krusta karu!

Norādi, kas piedalījās šajā karā!

Ieraksti, kādas bija krusta kara sekas!

	Valsts	Kara raksturojums
1.		
2.		
3.		
4.		

3. Pārbaudi, vai tu izproti galvenos krusta karu notikumus Latvijas zemēs!

Izvērtē šos apgalvojumus!

Paskaidro savu vērtējumu – kāpēc tā var vai nevar apgalvot!

Ja apgalvojums ir pareizs, vērtējuma ailītē ievelc krustiņu!

Ja apgalvojums ir nepareizs, vērtējuma ailīti atstāj tukšu!

Apgalvojums	Vērtējums	Paskaidrojums
1. Latvijas tautas kopīgi cīnījās pret vācu iebrucējiem.		
2. Vācieši gribēja nostiprināt savu varu. Tādēļ vācieši cēla mūra pilis.		
3. Vācu bruņinieki vienmēr uzvarēja kaujās ar vietējām tautām.		
4. Vietējās tautās bija valdnieki, kas karu laikā sadarbojās ar vāciešiem.		
5. Visilgāk vācu uzbrukumam pretojās zemgaļi.		

4. Pārbaudi, vai tu esi izpratis, kā bija veidota Livonija!

Tev ir doti vairāki numurēti apgalvojumi par Livonijas iekārtu un valstiņām.

Ieraksti apgalvojuma numuru tajā tabulas ailītē, uz kuru tas attiecas!

Livonijas ordeņa valsts	Rīgas arhibīskapija	Livonijas bīskapijas	Rīgas pilsēta	Livonijas landtāgs

1. To pārvadīja bruņinieku vēlēts mestrs.
2. To pārvaldīja rāte.
3. To pārvadīja bīskaps.
4. To pārvadīja arhibīskaps.
5. Te pieņēma lēmumus, kas bija jāpilda visiem Livonijas valdniekiem.
6. Tai bija spēcīgākā armija Livonijā.
7. Te darbojās ģildes un cunftes.
8. Tās valdnieks pieņēma svarīgākos lēmumus par Livonijas baznīcu.
9. Tādas bija Kurzemē, Tērbatā, Sāmsalā.

5. Pārbaudi, vai tu proti izvērtēt krusta karu un Livonijas nozīmi Latvijas vēsturē!

Pārdomā, ko tu uzzināji par krusta kariem un Livoniju!

Apraksti 2 pārmaiņas, kas notika šo norišu laikā!

Izvērtē šīs divas pārmaiņas! Vai tās bija:

- ieguvums Latvijas tautām;
- zaudējums Latvijas tautām;
- gan ieguvums, gan zaudējums Latvijas tautām?

Paskaidro savu vērtējumu!

	Pārmaiņas	Tavs vērtējums	Vērtējuma paskaidrojums
1.			
2.			